

De Heilig Bloedprocessie: al 200 jaar opnieuw Brugges schoonste dag

Noël Geirnaert

Hemelvaartsdag, 30 mei, is in Brugge ook de dag van de Heilig Bloedprocessie. Al sinds 1304, met enkele onderbrekingen, is deze jaarlijkse processie één van de belangrijkste evenementen in de stad. Duizenden toeschouwers komen door de Bijbelse taferelen in contact met de Blijde Boodschap. Hoogtepunt is het door de Brugse diakens gedragen kostbare schrijn met het Heilig Bloed. De relik van het Heilig Bloed verwijst naar het bloed dat door Jezus bij Zijn dood is verloren. Tweehonderd jaar geleden namen de Bruggelingen de draad weer op na een lange onderbreking. Op 3 mei 1819 ging de processie weer uit, voor het eerst sinds 1795.

De relik van het Heilig Bloed in de Sint-Baseliskerk op de Burg

De relik van het Heilig Bloed bevindt zich in Brugge sinds het begin van de 13de eeuw. Op basis van ernstig historisch onderzoek door Nicolas Huyghebaert, monnik van de abdij van Zevenkerken en docent aan de Franstalige universiteit van Leuven (+1982), is het nu duidelijk dat de relik toen vanuit Constantinopel in Brugge is terechtgekomen. In 1204 is Constantinopel op vraag van de Venetianen veroverd door een kruisvaardersleger onder leiding van de Vlaamse graaf Boudewijn IX. Veel relieken die in Constantinopel waren bewaard, werden toen verspreid over West-Europa.

De relik wordt van oudsher bewaard in de Sint-Baseliskerk op de Burg. Deze kerk is oorspronkelijk gebouwd als burchtkapel door graaf Diederik van de Elzas (1128-1168) bij het Steen, zijn toenmalige woning. Na een grote stadsbrand in 1184, werd de kerk in 1187 grondig hersteld door zijn zoon, Filips van de Elzas (1168-1191). Op dat moment bevond de relik van het Heilig Bloed zich nog niet in de stad.

Graaf Filips en zijn opvolgers verbleven liever in hun burcht in Male. Het Steen met de Sint-Baseliskerk kwam daardoor rond 1200 in het bezit van het stadsbestuur. De relik, vanouds eigendom van de stad, werd dan ook in de Sint-Baseliskerk bewaard. Bruggelingen hebben het steeds over de 'Heilig Bloedkapel', hoewel het wel degelijk om een heuse kerk gaat. Sinds 1923 is de kerk verheven tot basiliek. In het begin van de 15de eeuw waren het beheer van de kerk en de organisatie van de devotie en de processie toevertrouwd aan een broederschap van leken, dat daarvoor een beroep kon doen op financiële steun van de stadskas. Dat broederschap evolueerde tot de huidige Edele Confrérie van het Heilig Bloed.

In de loop van de geschiedenis is de relik wel enkele keren moeten 'onderduiken' door politieke wisselvalligheden: van eind september 1578 tot eind november 1584 werd de relik verborgen in enkele Brugse privéwoningen. Hetzelfde gebeurde vanaf eind juli 1795 tot 20 april 1819. Op 3 mei 1819 ging de processie na 24 jaar onderbreking weer uit. Kort daarvoor waren de nog overblijvende leden van de Edele Confrérie opnieuw bijeengekomen. Hun broederschap werd nieuw leven ingeblazen door de aanstelling van 19 nieuwe leden. Ook in de oorlogsjaren van de vorige eeuw moest de relik in veiligheid worden gebracht en kon de processie niet plaatsvinden.

Het Heilig Bloed en de processie: symbool van de stedelijke identiteit en sterke religieuze getuigenis

Al sinds de 13de eeuw is het Heilig Bloed voor de Bruggelingen het belangrijkste religieuze kleinood, een symbool van hun stedelijke identiteit en een aantrekkingspool voor bedevaarders en andere bezoekers. Op 1 juni 1310 erkende en stimuleerde paus Clemens V de

devotie, hij stemde ook in met de processie, die toen voor de zevende keer was uitgegaan. Het stadsbestuur had kosten noch moeite gespaard om deze plechtige bul te verkrijgen. Daardoor kreeg de stedelijke jaarmarkt van begin mei ook een religieuze toets. Tot op de huidige dag komen jaarlijks tienduizenden bedevaarders en Bruggelingen de relik in de basiliek op de Burg vereren. De Goede Week en de Gebedsweek rond de processie zijn de hoogtepunten. Bezoekers komen er in contact met een authentieke verwijzing naar Christus' lijden en dood. Midden de toeristische drukte is de basiliek een plaats van stilte, gebed en bezinning.

De dag van de Heilig Bloedprocessie is nog steeds 'Brugges schoonste dag'. In de processie vloeien religie, geschiedenis en legende samen in één stedelijke traditie. In 2009, ondertussen al tien jaar geleden, heeft de UNESCO de Heilig Bloedprocessie bestempeld als immaterieel werelderfgoed. De hoogstaande cultuurhistorische vormgeving en de toeristische aantrekkingskracht van de Heilig Bloedprocessie mogen ons niet doen vergeten dat de processie essentieel een religieus gebeuren is. De processie toont Jezus' leven, Zijn lijden, dood, en verrijzenis. Taferelen uit het Oude Testament vertolken eerst nog de oude verhalen met de christelijke visie op de plaats van de mens in de Schepping, zijn relatie tot God en de voorafbeelding van Christus' menswording. Het schrijn met het Heilig Bloed, tastbare herinnering aan Jezus' lijden en dood, vormt het hoogtepunt van de processie. Door de inzet van honderden vrijwilligers worden de Bijbelse verhalen in de Brugse straten voor duizenden toeschouwers opnieuw beleefd.

Nieuwe publicatie

Benoit Kervyn de Volkaersbeke, consulent religieus erfgoed bij Musea Brugge en van 1988 tot 2017 coördinator van de processie, publiceert naar aanleiding van de tweehonderdste verjaring van de herleving van de publieke devotie tot het Heilig Bloed bij de 'Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring' een zeer interessant en uitstekend leesbaar boek 'Het Heilig Bloed te Brugge. Devotie, bewaring in vredes- en oorlogstijd en in processie gedragen'. Het boek kost 15 euro en is verkrijgbaar in de basiliek en in de Brugse boekhandels.

De Gebedsweek

Van 26 mei tot en met 2 juni wordt vanuit de basiliek de Gebedsweek rond het Heilig Bloed georganiseerd. Het is een feestelijke week met speciale aandacht voor liturgie en bezinning.

Maandag 27 mei om 11u.: eucharistieviering, opgeluisterd door orgelmuziek (organist Eric Hallein)

Dinsdag 28 mei om 11u.: eucharistieviering, opgeluisterd door Marc Termont, bariton en Eric Hallein, orgel

Woensdag 29 mei

- **om 10u.:** stille aanbidding in de benedenbasiliek
- **om 19u.:** eucharistieviering in voorbereiding van de Processie, met het koor 'Sanguis Christi'

Donderdag 30 mei: Hemelvaartsdag met Processie (zie apart programma hieronder)

Vrijdag 31 mei om 11u.: eucharistieviering, met het koor 'Audite Silete' uit Veurne o.l.v. Jean-Marie Gryson

Zaterdag 1 juni om 11u.: eucharistieviering, opgeluisterd door het Trio Symphonia van de Academie, Ieper

Zondag 2 juni om 11u.: slotviering, opgeluisterd door het Koninklijk Sint-Jozefskoor uit Roeselare o.l.v. Michel Goderis

Donderdag 30 mei:

- 9u.: eucharistieviering in de basiliek
- **10.30u.:** overbrenging van het Heilig Bloed naar de Sint-Salvatorskathedraal
- **11u.:** eucharistieviering in de kathedraal, voorgegaan door bisschop Lode Aerts, gevolgd door verering van het Heilig Bloed
- **14.30u.:** Heilig Bloedprocessie door de Brugse straten
- **17.45u.:** slotceremonie op de Burg, gevolgd door verering van het Heilig Bloed in de basiliek tot 19u.